

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
ตอนที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	19
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	19
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม	69
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	123
องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	140
ตอนที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม.....	189
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	189
ปัจจัยที่เอื้อและสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	190
กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	196
วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	204
ตอนที่ 3 การวิจัยพัฒนารูปแบบและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการวิจัย	234
การวิจัยพัฒนารูปแบบ	234
เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา	239
เทคนิคเดลฟาย	243

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	259
ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ	261
วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	257
สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน	259
การศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นด้านจริยธรรม	260
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ	265
ระยะที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบ	273
การสำรวจ	268
นำเสนอรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำเชิงจริยธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	280
เขียนรายงานการวิจัย	280
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	285
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	285
การวิเคราะห์ข้อมูล	286
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้า เชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	286
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	304
ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้า ผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู	334

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	334
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	335
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	385
คำถามการวิจัย	385
ความมุ่งหมายของการวิจัย	385
ระยะการวิจัย	386
สรุปผลการวิจัย	386
อภิปรายผล	388
ข้อเสนอแนะ	399
บรรณานุกรม	402
ภาคผนวก	427
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ รายชื่อผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น ด้านจริยธรรม รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบ	427

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	433
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเดสฟาย	455
ภาคผนวก ง แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบรูปแบบ	487
ประวัติของผู้วิจัย	501

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความหมายของภาวะผู้นำ	20
2 พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Stages) ตามทฤษฎีของ Kohlberg	105
3 หลักในการฝึกอบรมและให้รางวัลเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ในชั้นต่าง ๆ	107
4 สัดส่วนการพัฒนาจิตและพฤติกรรมตามแนวทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม	115
5 เกณฑ์ในการประเมินภาวะผู้นำที่มีจริยธรรมและภาวะผู้นำที่ไม่มีจริยธรรม ..	138
6 แบบประเมินจริยธรรมของตนเองของ DeVies and DeVies	139
7 การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	151
8 องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	185
9 การสังเคราะห์ปัจจัยเอื้อหรือสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	194
10 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำจากการศึกษาผลงานของนักวิชาการ	197
11 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	199
12 การสังเคราะห์วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	224
13 จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย	250
14 สรุปหลักเกณฑ์การสรุปฉันทามติจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	271
15 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่ได้จากการสุ่มจำแนกตามจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน	275
16 แผนการดำเนินการวิจัย	281

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	294
18 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านปัจจัยเอื้อหรือสนับสนุนการพัฒนา	305
19 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านกระบวนการพัฒนา	307
20 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านวิธีการการพัฒนา	310
21 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	321
22 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านปัจจัยเอื้อหรือสนับสนุนการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2 และรอบที่ 3	318

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านกระบวนการของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 321
24	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 330
25	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 325
26	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ด้านการบริหารหรือด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู 334
27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม 336
28	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านปัจจัยเอื้อหรือสนับสนุน โดยรวม 338

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 29 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านปัจจัยเอื้อหรือสนับสนุน จำแนกเป็นรายด้าน
และรายข้อ 340
- 30 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านกระบวนการ โดยรวม 346
- 31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านกระบวนการ จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ 348
- 32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านวิธีการ โดยรวม 355
- 33 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านวิธีการ จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ 357

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ
เชิงจริยธรรม โดยรวม 372
- 35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
เกี่ยวกับความเหมาะสม ความถูกต้อง ประโยชน์และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ด้านพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ
เชิงจริยธรรม จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ 374

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12
2	องค์ประกอบหลักของการพัฒนาภาวะผู้นำ	26
3	โครงสร้างโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา	27
4	โมเดลวงจรการฝึกอบรมพัฒนา	28
5	แบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	29
6	รูปแบบ “เรียนรู้สู่ปฏิบัติ” (SINTPAE Model)	30
7	ระบบการฝึกอบรมแบบวงล้อ	31
8	สรุปกระบวนการพัฒนาผู้บริหาร	34
9	กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ	37
10	ลูกโซ่แห่งคุณค่าของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	38
11	ระบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบจุลภาค	46
12	ทฤษฎีผลลัพธ์นิยม	83
13	กลุ่มเนื้อหาของทฤษฎีจริยธรรม	86
14	ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	114
15	หลักการของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	127
16	โครงสร้างพื้นฐานของ Servant Leadership	162
17	สรุปกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	202

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
18 รูปแบบการพัฒนาการะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	233
19 แสดงความเป็นมาของการเกิดรูปแบบของ Smith and others	236
20 แสดงหลักการสำคัญในการสร้างรูปแบบเพื่อการพัฒนา	237
21 กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง	253
22 ระยะเวลาดำเนินการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	260